

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

D^R. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Metod Dolenc</i> : O pravnih z nezakonskimi roditelji	225
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Zavezanec je obveščen o dražbenem postopanju, če izve njegovo varuštvo, da se vrši sodna cenitev, če tudi ni prejel nobenega sodnega sklepa o dražbenem postopanju	238
<i>b)</i> Razsodnine, odmerjene in predpisane po pristojbinskem uradu, ni šteti za pravdne stroške; ne gre ji v § 216. zadnji odst., pravnim stroškom podeljena prednost	239
<i>c)</i> Pravdni naslov mora biti naveden izrecno tudi v tožbi upnika, ki vtožuje preodkazano terjatev proti tretjedolžniku (§ 226. c. pr. r.)	240
<i>d)</i> Razlaga § 14. odvetniške tarife. (Naredba prav. ministrstva z dne 3. junija 1909 št. 82 d. z.)	241
<i>e)</i> V primeri § 45. c. pr. r. tudi pri upornih tožbah (§ 37. i. r.) ni ločiti stroškov za tožbo od stroškov za razpravo in jih presoјati različno	242
<i>f)</i> Notarja sme namestovati pri zastopanju v pravnih zadevah notarski kandidat, ki je vpisan v imenik (§ 117. not. reda) in ne šele oni, ki ima vse lastnosti za notarja (§§ 6. in 119. not. reda); takemu substitutu pristojajo pristojbine, kakoršne notarju	244
B. Kazensko pravo.	
Pridržka po § 57. kaz. pr. r. v postopanju radi prestopkov ni treba, ako se je bilo v izločeni zadevi že predlagalo kaznovanje	248
3. Izpred upravnega sodišča	250
4. Književna poročila	253
5. Razne vesti	254

Slovenski Pravniki.

Leto XXIX.

V Ljubljani, 15. avgusta 1913.

Št. 8.

O pravadah z nezakonskimi roditelji.

Spisal dr. Metod Dolenc v Gradcu.

Okraji z razvito industrijo dajo silno mnogo pravnega posla zaradi nezakonskih otrok. V graški okolici, pravijo, je že več konkubinatov med delavci, nego li zakonov. Pri takih prostih združbah moža in žene — njej se daje oficialno naslov »Wirtschafterin« — pride le prav redko do ugotovitve očetstva in preživeža potom pravde. Stvar gre gladko v izvenspornem postopanju. Saj imata neporočena roditelja skupno gospodarstvo, skupno skrb za otroke. Drugače pa pri nezakonskih otrocih iz netrajnega ljubavnega razmerja. Tu gre za ugotovitev očetstva časih prav trda . . . V takih slučajih se mnogokrat odkrije strašna socialna bolezen, — pomanjkanje čuta za dostojnost in nrvnost, čuta dolžnosti napram zaplojenemu detetu, svoji krvi. Divja sovražnost, cinična brezsrčnost proti zapeljani materi bukne pri bivšem — ljubimcu na dan, neredko se vrše med njima ostudni prizori in trnjeva je pot, po kateri dobi nezakonski otrok očeta, ako le-ta ni voljan priznati očetstva.

Pri sprejemanju tožba se že pokaže neprilika za nepriliko. Preterična vabila nimajo pomena. Saj prideta skoro vedno varuh in nezakonska mati baš od izvenspornega sodnika, kjer je nezakonski oče utajil vsako občevanje z materjo. Ali, delavsko ljudstvo nima sorodnikov pri rokah, varuh otroka je največkrat tuj, naprošen, časih od matere plačan človek. Vedno se mu mudi, da ne izgubi mezde, da mu ne uide kako drugače kak vinar. Zahteva pa navadno pretirane alimentacijske zneske. Zelo blagodejno vpliva glede višine teh zneskov praksa, ki se je drži ravnateljstvo deželne najdenišnice v Gradcu. Strogo zahtevajo prispevke od mater, pa zelo nizke, od očetov pa tudi ne terjajo bog ve koliko. Pri delavcih po 5—7 K, k večjemu 8 K, pa tudi od obrtnikov ne več kakor 10 K, 12 K . . . Danes je že tako, da se z manjšimi zahtevami otroku več koristi, nego z večjimi. Ako se zarubi delavcu za alimentacijo otroka, kakor

zakon dopušča, polovico mezde, tedaj že po prvem tednu, ko se mu odtrga zarubljeni znesek, jo udari nezakonski oče — po svetu. Išči ga sedaj! Če so mu za petami v Avstriji, hajdi na Ogrsko, magari tudi v Ameriko; tam ga ne primejo več. Zato pa ravnateljstvo deželne najdenišnice v Gradcu, ki ima zakonito zastopstvo povprečno za okoli 3000 otrok, dasi že ne zahteva visokih alimentacij, niti polovice tedenske mezde nezakonskega očeta delavca ne rubi, ampak le 3—5 K na teden. Ako se mu samo tak znesek na teden odtrga, delavec le še potrpi in otrok dobi svoj preživež. Pred kakimi štirimi leti se je obrnila koroška trgovska in obrtniška zbornica na pristojno centralno oblast, naj se vendar potom državnega zakona utesni eksekucijska pravica glede preživninskih terjatev nezakonskih otrok. Peticija je izvajala, da je nastala na Koroškem, kjer je silno veliko nezakonskih otrok, pravcata kalamiteta vsled tega, ker se delavstvo radi rubežni mezde neprenehoma seli. Najzkušenejši, v tovarniškem obratu docela uživiljeni delavec jo kar odkuri, ko se prvič prepove izplačilo polovice mezde.

Kakor previden sodnik iz socialnopolitičnih razlogov ne da zlepa, da bi stavil otrokov varuh pretirane zahteve, tako tudi dopove nezakonski materi, da ne kaže zahtevati alimentov »pro praeterito« (§ 1042. obč. drž. zak.) že v tožbi radi očetstva. Do povračila porodnih stroškov pride pač bore malokrat. Težave § 1328. obč. drž. zak. že poznajo matere; ako se pa — časih zaradi lepšega — vendarle postavijo, da bi dobile kaj za porod, v dokaznem postopanju rade umaknejo svoje zahtevke. Ali niti zgol nadomestila za preživež, ki je bil dan do tožbe, ne kaže v tožbo sprejemati, čeprav uradni formular k temu kar zavaja . . .

Če nezakonska mati obenem z otrokovim varuhom toži, mora tožiti »na kolke« ali pa prinesti ubožno izpričevalo. Nu, to se dobi dandanes z lahkoto . . . Naravnost žalostno poglavje modernega procesa. Ponovno sem odbil predlog za podelitev pravice revnih. Vprašal sem župane, po kaj dajo vsakomur tisto izpričevalo? Hišni posestniki, mali uradniki, obrtniki prihajajo kar zaporedoma s predlogi za podelitev pravice revnih, seveda, si pa najmejo večkrat odvetnika na svoje stroške. (Od popolnoma verodostojne strani sem izvedel, da je dobil pravico revnih pred kratkim — vpokojen general!) Župani mi zatrjujejo, da bi bili sami veseli, ako bi se jih ne nadlegovalo, ali imajo ukaz od političnega oblastva, češ, glejte, da ne bo

pritožb. Seveda, pri nezakonskih materah za ubožno izpričevalo pač ni pomislekov, ako so delavke ali kaj enakega. V industrijskih krajih imajo že razna pravnovarstvena društva ali vsaj strankin sekretariat, ki jim gre na roko. Pri teh se dobi navodilo, kako se pravda in kako se — to je prvo, pride do ubožnega izpričevala. Pa navzlic ubožnemu izpričevalu, kakor rečeno, ne dam zlepa nezakonski materi sveta, naj toži z otrokovim varuhom vred za nadomestilo danega preživeža. Če toži, postane stranska intervenientinja k pravdi za očetstvo in sotožnica glede svojih zahtev. V tej pravdi je torej zaslišanje nje kakor priče izključeno. To utegne tok pravde ovirati. Če »ona« priseže, je pa tudi judiciranje lažje in dela sodba boljši vtisk na stranke — s psihologičnega stališča. Kajti, da bi taječi toženec kdaj verjel, da pride resnica na dan, če »ona« ni prisegla, je težko misliti. In če se mu zljubi ugovarjati z dokazili za »alibi« ali kaj sličnega, je sodnik zavezan spričo subdiarnosti dokaza po zaslišanju strank vse te dokaze najpoprej sprejeti in izvesti. Za tiste kronice, ki naj jih nezakonska mati sama dobi, že lahko počaka do konca pravde zaradi očetstva, ko nič ne tvega. Tudi pojde nezakonskemu očetu lažje od srca, da plača za otroka in za porod, če je »ona« prisegla. Tako utegne druga pravda celo odpasti. V ljudstvu je vkoreninjeno prepričanje, da mati priseže, č i g a v je otrok. Imel sem dvakrat priliko, zaslišati nezakonsko mater pod prisego kakor pričo; prisegla je, da je sicer toženec ž njo v kritični dobi občeval spólsko, toda rekla, oče otroka je — drugi! In tožnikov zakoniti zastopnik — obakrat pravni voditelj najdenišnice — je tožbo umaknil (seveda s pridržkom morebitne ponovitve tožbe).

Nezakonski očetje se poslužujejo pri pravadah zaradi očetstva kaj različne taktike. V splošnem je sicer pripomniti, da se nekako polovica očetov, ki so se v izvenspornem postopanju branili očetstva, pred pravnim sodnikom kmalu — uda, bodisi naravnost za očetstvo, bodisi vsaj, da so v kritični dobi z materjo spólsko občevali. Menda uvidevajo, da pride pač, če vztrajajo pri tajeju, do dokaza po zaslišanju matere kakor priče, pa se zboje potov itd. Kar se jih ne uda, pa se bore z vso srditostjo zoper tožbo, in posledice njih sovražnosti se uravnavajo dostikrat pred kazenskim sodnikom. V pravdi sicer niso baš redki ugovori rabljenega kondoma, »coitus interrupti, plurium constupratorum«. Pa je vendar precej prišlo prepričanje med ljud, da ti ugovori ne drže. V sodbi jih pobijati, je le

redkokdaj potreba. Pač pa je med ljudstvom popolnoma natančno znana strogost zakona glede kritičnega spolskega občevanja. Zato smatrajo za prvo, ovreči trditev glede časa združitve z nezakonsko materjo.

Slučaji so, ko se da dan spolske združitve hitro in natančno ustanoviti. N. pr. vem za slučaj, da je dekle zaznamovalo tiste dneve v koledarju. V to vrsto naglih dokazov spadajo tudi oglasilnice v gostilnah. Brezposelne dekle, prezebajoče in stradajoče, hodijo dan za dnem z drugim spat. Ako so šle v gostilno, je dokaz kmalu tu. Vsaj eden izmed njih se podpiše s pravim imenom.

Kjer ni hitrih dokazov po realijah, — da govorim z H a n s o m G r o s s o m — gre tudi še, ako pride mati k sodišču. Križ pa je, kjer matere ni lahko klicati. In baš, kadar toženec vidi, da mati ne pride pred pravnega sodnika, takrat mu zraste pogum in prav tedaj najraje ugovarja občevanje izven kritičnega časa, ali pa nosečnost ob času spolskega občevanja. Taki slučaji, da matere ni lahko klicati k pravnemu sodišču, pa niso redki. Kakor omenjeno, se zgodi prav pogostoma, da jo nezakonski oče odkuri strani, ko začuje, da se bliža porod. Pusti svojo dobro službo; delovodje, monterji gredo za čas pravde za pomožne delavce, samo, da se alimentacija potlači na nižjo stopinjo. S selitvijo dosežejo pa tudi, da z nezakonsko materjo ne pridejo več pred sodiščem skupaj. Tedaj lažje taje. Matere se pa vendar ne more vsakokrat klicati, ako stanuje daleč od pravnega sodišča. Pač vse paternitetne tožbe se izvojujejo s pravico revnih in ako bi se hotelo načelo neposrednosti strogo varovati, nastali bi stroški, ki jih pravosodje ne zmore. Saj dobe tudi toženci skoro vedno, posebno kadar so tako mobilni delavci, pravico revnih in pravda gre na državne stroške. Razumljivo je tedaj, da se toženci tako radi opirajo na ugovor, da so občevali z materjo izven kritične dobe, ko vedo, da bo zaslišana mati pri drugem sodišču. Če hoče slučaj, da je nezakonska mati slabega spomina in da v svoji vestnosti ne trdi preciznega dne, gre seveda za dokaz celo trda. Naj navedem dva slučaja, ki sta s psihološkega stališča zelo zanimiva.

Toženec in nezakonska mati sta se odpeljala na Dunaj. Tam sta živela skupaj v gostilni, kakih 10 dni, dokler ni pošel denar. Potem sta šla spet v službo. Ona je za deklo na Dunaju in služi na istem mestu še danes, on pa se je premikal zdaj sem, zdaj tja. Ko sta se poslovila, jo je obiskoval ob nedeljah še kake štirikrat. Od dne slo-

vesa do poroda je bilo 312 dni. Toženec je ugovarjal, da se je v noči na dan slovesa ž njo zadnjič spolsko združil, torej on ni oče. Mati, rekvizijskim potom na Dunaju zaslišana za pričo, je izpovedala pod prisego, da se ne spominja, kateri dan sta se zadnjič združila; mogoče je, da sta se ob nedeljskih izprehodih po dnevu slovesa še združila, ali trditi si tega ne upa, ker je slabega spomina; gotovo pa je, da se ni z nobenim drugim moškim spečala, nego s tožencem. Pri vnovični razpravi je toženec, ki je bil na delu v graški okolici, postal že smejli. Stavil je pod dokaz, da je mati sama priznala, da se je z nekim »doktorjem« spečala in pa, da je po dnevu slovesa le še eno nedeljo in na en delavnik z njo govoril, pa pred pričami. Mati, drugič zaslišana, se je vendar spomnila na nekatere priče njunih izprehodov, ki pa niso potrdile toženčevega zagovora. V glavni stvari je ostala pri svoji netočni izpovedbi, pač pa je še omenila svoja ljubavna pisma, ki so ostala pri materi na Koroškem, kamor je bila šla porodit. Med njeno korespondenco, ki se je pregledala, je bila razglednica, katero je bil pisal toženec nezakonski materi iz nekega kraja blizu štajerske meje. S to razglednico jo poziva, naj pride »prijodnjno nedeljo zvečer ven«, ker jo obišče. Dasi je toženec ta obisk prerokal, češ, da se je bil premislil, in čeprav nezakonska mati niti za ta dan ni mogla potrditi, da sta se spolsko združila, je bil toženec vendar-le obsojen, da je oče. Sodba je ugotovila, da sta se baš to nedeljo združila: ker jo je vabil na tisto nedeljo pod noč k sebi, ker je ona prisegla, da jo je tistikrat obiskal, čeprav ne ve, ali sta občevala spolsko, in da se sploh z nikomur drugim ni združila, in pa ker je bilo baš od tiste nedelje do poroda 271 dni. Dokaz je bil sicer res nekoliko negotov, ali toženec se ni prizval in ko je prišel po preteku prizivnega roka k meni, je priznal spolsko združitve v kritični dobi!

Drugi primer, ki naj ga navedem, bi skoraj spravil toženca na obtožno klop. Ugovarjal je, da je bila mati ob času združitve že noseča, ter je trdil, da jo je rabil enkrat samkrat sredi meseca junija, torej izven kritične dobe. Ona, zaslišana po zaprosenem sodniku, pa je trdila, da je bila združitve na belo nedeljo po Veliki noči, dva meseca prej. — Med tem ko so se zaslišavale rekvizijskim potom razne priče o nosečnosti nezakonske matere, piše toženec sodišču, da je dobil k sreči najsijajnejši dokaz za svojo trditve o združitvi v juniju, torej izven kritične dobe: Baš na tisti dan sta se namreč

dala skupaj fotografirati in slika nosi datum 19. junija 1912. Po številki slike se da, kajpada, dognati resničnost njegove trditve. Vprašam fotografa telefonično, on odgovori, da je datum na hrbtu slike vsekakor pristen in da odgovarja dnevu slikanja. Dam zaslišati mater rekvizicijskim potom; ona vztraja pri združitvi na belo nedeljo, prizna pa, da sta se res tisti dan dala slikati. Pokličem k razpravi fotografa s knjigami. Pregledam knjige. Pri 19. juniju je bila opaziti strugotina tam, kjer je bilo vpisano toženčevo ime. Na dan bele nedelje, 14. aprila, zopet strugotina, tuje ime očitvidno na radiranem mestu zapisano. On se izgovarja, da so tudi drugod strugotine, pisala pa je v knjigo žena. Pripeljal jo je že sam seboj, zunaj na hodniku je. Zaslišim njo. Pokažem ji strugotino na dan 19. junija. To je naključje, pravi, kakor tudi drugod. Vprašam, kako pa to, da je tudi na 14. aprila strugotina?! Žena takoj in brez premisleka odgovori, da se je tudi tam zmotila bila itd. itd. Ker ji tega mesta niti pokazal nisem in za ta dan sama ob sebi niti vedeti ne bi mogla, je bilo takoj jasno, da se je žena sama izdala. Ko se ji je to povedalo, postala je vsa zmučena, nazadnje se zatekla za zagovor, da ne ve ničesar o nikaki popačbi knjige. Toženčev zastopnik, odvetnik, ki si ga je toženec najel baš za to razpravo, je napravil konec mučnemu prizoru in svetoval svojemu klijentu v najenergičnejšem tonu pravnarstvo v zmyslu tožbenega zahtevka. Toženec se je udal. Ovadba se ni napravila nobena. Bila bi očitvidno nezakonskemu otroku na kvar, ker bi jo toženec slej ali prej popihal kam, odkoder bi ne bilo nič več alimentov.

Po teh psihologičnih črticah nazaj k pravnim razmotravanjem. Rekel sem že, v pravadah zaradi očetstva velja ali srdit boj ali pa velika brezbriznost. Pravno zanimivi so baš primeri, ako toženec — izostane od razprave.

Recimo najprej, da je toženec samopravna oseba. Glede petita za očetstvo ni dosti dvomov. Ako trdi tožba, da je toženec priznal očetstvo ali da je izvršil spolsko združitev z nezakonsko materjo v kritični dobi, onda velja za očeta, — ako te dejanske okolnosti ne stoje v protislovju s spisi. Kako je, ako je sodnik, pripravljajoč razpravo, priklopil pravnim spisom pupilarni akt nezakonskega otroka in ako v tem aktu stoji, da se toženec ni priznal za očeta, ali, da je tam trdil združitev izven kritične dobe. To je protislovje, ki brani obsodbo s kontumačno sodbo? Ne, prejšnja toženčeva izjava ne

more ovreči tožbene trditve, ker ni protidokaz, ampak starejša protitrditev.

Da je preskusiti tožbene trditve s stališča § 163. obč. drž. z., je jasno. Osebito je paziti na kritično dobo. Meseci se seštejejo po 30 dni, to je stara judikatura. Dan združitve pa se ne šteje v dobo 300 dni (sodba vrhovnega sodišča št. 673 uradne zbirke). Če se trdi spolska združitev pred 300 dnevi, obenem pa, da mati z drugim ni občevala? Vrhovno sodišče je reklo, da očetstvo ni dognano, ako mati trdi, da z drugim ni občevala, a se je združitev zgodila v času preko 10 mesecev. Mislim, da ne gre tako soditi. V strokovnih časnikih se čita prav mnogo o tem, da utegne trajati doba nosečnosti nekoliko čez 300 dni. Nemški državljanski zakonik jo je podaljšal na 302 dneva (§ 1717.). Vrhovno sodišče bo moralo svoje stališče v tem vprašanju prilagoditi današnjemu mnenju strokovnjakov.

Drugo vprašane: Kako je z višino alimentacije v kontumačnih slučajih? Pripominjam, da uradni tožbeni formularji nimajo tozadevnega predtiska. Graška najdenišnica se poslužuje formularjev s tekstom, »da je znesek K na mesec osebnim in pridobitnim razmeram toženčevim primeren«. Dunajska najdenišnica nima tega pristavka. Vprašanje je, ali naj se, če toženec izostane, izreče, da mora toženec plačevati tisti znesek alimentacije, kakoršnega navaja tožba za primernega? Ne; primernost ni dejanska trditev, kakor tudi ne trditev, ki se večkrat nahaja v tožbah, da ta in ta znesek odgovarja toženčevim razmeram glede starosti, premožnosti, posla, drugih dolžnosti. Oboje je konkluzija, ki jo je s stališča logike in izkušnje presojevati. Če se vidi sodniku, da iz navedenih dejanskih okolnosti ne izhaja primernost alimentacije v zahtevani višini, onda naj sodi po prostem preudarku. V praksi pri tožbah graške najdenišnice ne delajo težav trditve o primernosti alimentacije, ker so ti zneski nizki. Gibljejo se med 10—12% čistih mesečnih dohodkov delavcev, t. j. po odbitku zneska za bolniško blagajno itd., in med $\frac{1}{4}$ in $\frac{1}{3}$ denarnih dohodkov poslov.

Sedaj pa denimo, da je toženec nedoleten. V tem primeru je vabiti njegovo zakonito zastopstvo. Mnogokrat se pa niti ne ve, da je toženec nedoleten. Če se pojavi količkaj dvoma, treba pač vprašati toženca za starost. Če še ni polnoleten, je dobro, zahtevati od njega nazaj tožbeni spis, da se ga more dostaviti očetu ali varuhu; pri razpravi je izreči dostavitev tožencu za nično (§ 7. civ. pr. r.) in

odrediti nov narok za razpravo. Če na pr. varuh ni znan niti tožencu, — to niti ni tako redek slučaj —, kaže, obrniti se na pupilarno sodišče nezakonskega otroka, da se stvar dožene.

Kaj pa, ako je bil povabljen zakoniti zastopnik toženca in ta ne pride? — Oče je delavec, prav kakor sin; živita vsak za-se. Morda se že leta in leta nista videla. Če pride oče, mu je veliko več, kakor na izidu pravde, za to, da ne izgubi dnevne mezde. Če se takega očeta vpraša, ali sin očetovstvo priznava, odgovori nejevoljen, da se on nima za sina brigati, ker že sam služi. Najraje bi videl, da bi se sina obsodilo, da mu povrne izgubljeno mezdo. Več kakor eno pot sploh ne pridejo taki očetje k sodišču. Kaže torej, da se vabi obenem z očetom tudi sin. Potem se že lahko zgovorita glede stroškov, sodnik pa ima obenem priliko, izvedeti o pravnem predmetu iz neposrednega vira. Prav nič ne bi bilo napak, ako bi civilnopравни zakonik izrekel, da je nezakonski, recimo vsaj 20 let star oče, sam sposoben pravdati se zaradi očetovstva. (Tudi tu veljaj: »Malitia supplet aetatem...») Marsikaterikrat pa oče sploh izostane, češ, mari mi je... Do pred tremi leti menda pač nihče ni dvomil, da se sme v takih slučajih toženca kontumacirati. Sedaj se je praksa izprevrгла.

Najprej je vrhovni sodni dvor dejal, da se kontumacirane sodbe ne sme izdati zoper nedoletnega tožnika — nezakonskega otroka (glej »Slovenski Pravniki« 1910, str. 277). Tu ima ta nazor res mnogo praktičnega zmisla. Kajti če izgubi nezakonski otrok potom kontumacirane sodbe, ki je sodila zahtevek na ugotovitev očetovstva, in sicer na predlog, recimo, fizičnega očeta, onda ostane ta nesrečni otrok sploh brez vsakega očeta. To bi bil res absurden zaključek, ki ga pač noben pravdni sodnik ne bode provociral. Ali ta praksa se je vporabila tudi na p a s i v n o pravnno stranko, češ, z izdajo kontumacne rzsodbe zoper izostalega nedoletnega toženca se zagreši ničnost po § 477. t. 5 c. pr. r. To pa po mojem mnenju ni niti v zakonu, niti v potrebah prakse utemeljeno.

Po § 477 t. 5 c. pr. r. je sodba tedaj nična, kadar stranka v pravnem postopanju sploh ni bila zastopana ali pa, ako potrebuje zakonitega zastopnika, ni bila po njem zastopana, razun če zakoniti zastopnik odobri pravnno postopanje pozneje. Ali v našem slučaju gre za zakonito vabljenega zakonitega zastopnika nedoletnega toženca. Ako varuha ali očeta nedoletnega toženca ni k razpravi, radi tega vendar ne gre trditi, da »stranka« v pravdi ni imela zako-

nitega zastopnika. Imela ga je, pa prišel ni. Pravdnemu sodniku veljajo dejanja in opustitve zakonitega zastopnika stranke, pravljanje nezmožne, kolikor ne prekoračijo meje zakonite pravice zastopanja, za dejanje in opustitve zastopane stranke same. (§ 5 c. pr. r.) Določbe o izdajanju kontumačnih sodb kar nič ne razlikujejo med zamudo strank samopravnih in onih, ki jih zastopa zakoniti zastopnik. Ni določbe, ki bi branila varuhu izostati od razprave. Pa tudi ni naloga pravnega sodnika, da bi stranko pravljanja nezmožno moral obvarovati posledic malomarnosti njegovega zakonitega zastopnika. Niti določba § 6. c. pr. r. nima namena, nalagati pravnemu sodniku enostransko skrb za nedoletne tožence, ko pravi, da naj se pravdni sodnik ozira uradoma na nedostajanje zakonitega zastopstva in skrbi, da se ta nedostatek odpravi. Kajti nagibi vladnega načrta govore v tem pogledu čisto jasno: »Odreči upotitev pravde ali prekiniti postopanje se sme še le tedaj, ko se je ponesrečil poskus, pravdno razmerje pravilno konštruirati (§§ 6, 7). Smatrat je, da je nedostatek odpravljen, ako stranka pravljanja nezmožna, postane za pravljanje zmožna, ali ako vdobi legalno reprezentanco. Sodnik s takim naročilom ne stopi raz stališče, ki je potrebno zanj kakor za organa pravosodja; ako strankam pove, kaj zahteva zakon zastran veljavnega upotenja ali nadaljevanja pravde, in ji naroči, da naj se drži predpisov zakona, onda ne ravna v interesu ene izmed obeh strank, marveč on ostane še vedno organ, poklican za avtoritativno vporabo zakona.«

Razmerje med tožnikom in tožencem pa se strne na ta način praviloma v pravdo, da se toženec vabi na roki njegovega zakonitega zastopnika. Ako bi sedaj, torej ob praviloma strnjeni pravdi, pravdni sodnik radi izostanja toženčevega zastopstva kaj storil, da prepreči posledice izostanja, bilo bi to enostranska podpora ene same stranke, kar bi bilo v naravnostnem protislovju z gori navedenimi nagibi zakonodajatelja. To bi pa tudi vstvarilo nevzdržne posledice. Utegne se zgoditi, da varuh ali oče namenoma in v zmislu varovančevih ali sinovih interesov, morda celo v tihem ali izrecnem sporazumu varstvenega sodišča, ne pride k razpravi. V takih primerih bi pravdni sodnik, ki bi postavil nedoletnemu tožencu kuratorja ali narok preložil, ravnal naravnost zoper voljo varuha, morda celo varnostnega sodišča. In potem, kje je meja? Kar velja pri paternitetnih ali alimentacijskih pravnih zoper nedoletnega toženca,

moralo bi vendar veljati tudi za vse druge pravnne primere! Prišli bi do zaključka, da niti varuhom, niti kuratorjem ni treba odzvati se na sodniško vabilo k pravdi. Pride, če hoče in kadar hoče; saj se mu postavi kurator, in ta naj se trudi za nedoletnega toženca, kakor ve in zna. Če se mu ne zljubi, tudi ta kurator ne pride k razpravi in tako naprej »cum gratia in infinitum . . .« Resnično, posledice tega naziranja se že čutijo. Nek zastopnik, ki ve za to prasko vrhovnega sodnega dvora, se prav nič ne potruži, da bi prišel svojega varovanca pravočasno zastopati. Nič se mu ne more zgoditi. Ali taka pravdna morala mora voditi do pravnne anarhije!

In vrhovni sodni dvor je vendar izrekel tudi za te slučaje, ko izostane zastopnik nedoletnega toženca, da — kontumačna sodba ni dopustna; tako v odločbi z dne 26. novembra 1912 o. št. R VI 334/12-1. V bistvenem delu razlogov je izjavil: »§ 243 o. d. z. veli, da nedoletnik, ki je po § 21. o. d. z. pod posebnim varstvom zakona, niti kakor toženec, niti kakor tožnik ne more stati pred sodiščem sam, ampak mora ga varuh sam zastopati ali po kom drugem zastopati dati. Ta predpis obč. drž. zakonika je vpošteval tudi c. pr. red, ker določa v § 6., da je vpoštevati nedostajanje pravnega zastopstva v vsakem položaju pravde uradoma, in ker § 477 t. 5 pravi, da zagreši ničnost, ako se te določbe ne drži. Ako varuh dolžnost zastopanja zanemari, onda nedoletnik nima zakonitega zastopništva za potrebno pravdno dejanje, in mora sodišče skrbeti za varstvo njegovih pravic posebno tedaj, kadar gre za pravice o statusu ali premoženju nedoletnika, glede katerih varuh po zakonu brez sodnega dovoljenja ne more razpolagati (§ 233. o. d. z.). Izostanje varuha od razprave torej glede učinka ni istovetno z izostanjem nedoletnika, in je v takih slučajih po § 6. c. pr. r. potrebno odrediti, da se nedostatek zakonitega zastopstva odpravi.«

Naj tu takoj načnem vprašanje: Kako je, ako varuh ndl. toženca napravi priziv zoper kontumačno sodbo, ker se mu na pr. visokost alimentacije ni določila po volji, a ne uveljavi ničnosti po § 477. t. 5 c. pr. r., recimo, ker je na to pozabil? Vrhovno sodišče je račilo z odločbo z dne 1. aprila 1913 o. št. Rv VI 153/13, izreči: »... Zastopnik nedoletnega toženca je sodbo napadel le v meritornem pogledu. Vloživši pismeni spis je vstopil v pravdno postopanje, ne da bi karal nedostatek zastopstva pri razpravi. Po § 477. zadnji odstavek c. pr. r. ni več upravičen, izpodbijati pravdno postopanje

prve inštanice, niti ne uveljavljati ničnostnega razloga § 477. t. 5 c. pr. r. . . .« — Torej: V prejšnji sodbi zavzema vrhovno sodišče strogo interpretirano stališče § 6. c. pr. r., tu pa naenkrat ni treba več paziti »v vsakem položaju pravde na blagor tožencev«, čeprav se je v konkretnem slučaju resnično nekaj zgol pozabilo. Utegne se pa pripetiti drugodi, da opusti varuh ugovor ničnosti naravnost določno, in vendar bi bil tu po nazoru vrhovnega sodišča nedoletni toženec — prekludiran.

Poskus vrhovnega sodišča, rešiti potom »legis latae« vprašanje tako, da se nedoletnega toženca ne more in ne sme kontumacirati, kritiki ne more odoleti. Pa niti »de lege ferenda« ne bi hotel priporočati takega razlikovanja med samopravnimi in nedoletnimi toženci, niti v očetških, niti v nobenih drugih pravnih. Zasebnopravne zahteve se morajo izvojevati po formalnih predpisih c. pr. reda. Ne gre, da bi se pomešal del zasebnopravnih predpisov s formalnimi predpisi c. pr. reda, in narobe. Materialnopravni niso formalni predpisi in procesualnopravni niso materialni. Če kje, velja pri tožbenem pravu: enako pravo za vse. Saj ima varstveno sodišče dovolj prilike, pa tudi moči, da skrbi za pravilno zastopstvo nedoletnega toženca v pravdi. Če se pa varuh vendar le izpozabi in svojo dolžnost zanemari, naj postavi varstveni sodnik zastopnika-namestnika, — pravni sodnik pa ne sme imeti s tem posla.

O enem primeru naj še izpregovorim, ki je sam obsebi silno redek, torej praktično manj važen, ali pravno zelo zanimiv.

Prišla je protokolarna tožba od drugega sodišča zaradi očetstva in alimentacije zoper polnoletnega toženca. Za tožnika naj intervenira uradni zastopnik. Pred razpravo sem si poklical pupilarni akt. Iz njega sem spoznal, da sprva nezakonska mati ni vedela imena očeta svojega otroka; popisala ga je, da je hlapec pri nekem gospodarju, velik, hrust in iz ptujske okolice. K ustni razpravi ni bilo toženca — nezakonskega očeta, ali tudi potrdilo o vsprejemu dostavnice še ni prišlo k spisom. Na predlog uradnega zastopnika tožnika sem zaključil razpravo pogojno, t. j., če pride dokaz za redno dostavitev pred narokom, izda se kontumačna sodba, ako ne, se odredi nov narok za ustno razpravo. (Sicer je zelo razširjena praksa, da se v takem slučaju zaključi razprava po § 193. c. pr. r., ali, mislim, da to ne gre, ker ta paragraf govori le o dokazilih v pravnem postopanju.) Drugi dan po tem naroku pride toženec s povabilom k

meni. Mal človek, močno škileč. Takoj sem se spomnil opisa nezakonskega očeta v pupilarnem aktu, in prišel kajpada takoj do prepričanja: to ni tisti, ki ga je nezakonska mati opisala za očeta, tu se je zgodila pomota pri županstvu, ker je navedlo nepravega hlapca, ki niti ni bil od ptujske, ampak mariborske okolice doma. Možina mi je zatrjeval, da nima pojma, kdo je nezakonska mati. Dal si je brati povabilo, pa se je vštel, misleč, dan razprave je torek, dočim je bil v resnici ponedeljek. Kako pomagati? Priziv ne velja, ker novote niso dopustne. Za postavitev v prejšnji stan nima prav nobenega razloga, ker njegova zmotna pač ni vzrok v zmyslu zakona. O kaki ničnostni ali obnovitveni tožbi tudi ni govora. Ni pomoči? Poslal sem ga s prihodnjim vlakom na dom nezakonske matere, da se ji pokaže. Drugi dan sem dobil po pošti od matere pismeno potrdilo, da tisti Možina ni pravi. Med tem je došlo potrdilo o dostavitvi vabila tožencu; vse popolnoma v redu. Ako bi izdal sedaj zamudno sodbo, vstvaril bi nevzdržen položaj. Počakal sem z izdajo sodbe, pač: »praeter legem«, in ne: »contra legem«, ker zakon vendar noče tako krivičnega izida ponesrečne pravde, kakor se je tu ponujal. Zaprošil sem varstveno sodišče nezakonskega otroka, naj takoj zasliši mater, da se izjavi, ali je toženec pravi, in ako ni, zaprosil za varstvenooblastveno dovolilo, da se tožba zoper »toženca« umakne. Vse se je tako zgodilo. Razpravo sem vnovič otvoril in naš »toženec« je rad in opustivši vsako zahtevo do povračila troškov, »dovolil« (§ 237 c. pr. r.), da se je tožba zoper njega po uradnem zastopniku umaknila.

Vprašam: Kaj bi bilo, ako bi se zglašil toženec šele po izdaji sodbe, ki ga formalno vstvarja za očeta, da-si materialno nikdar tožen ni bil. Poreče morda kdo, da bi se dalo toženca odvezati očetstva s poravnavo med njim in tožnikom, ki ga odveže očetstva in alimentacije z nadvarstvenim odobrenjem. To bi bila pot, ali po mojem mnenju baš tako »praeter legem«, kakor gori opisani. Tu gre za status-sodbo, ki velja proti vsakomur. To stoji! Ako bi se tu v judikaturi dovolilo razveljavljenje sodbe glede statusa, vstvarilo bi se prejudic za vse status-pravde. Ako bi bilo več konkurentov, kdo bi branil, da bi se potem, ko se je eden izmed njih bogato oženil — z drugo, zedinili varuh in na priznanje očetstva obsojeni toženec, češ, zgodila se je pomota, drugi, bogatejši, je oče... Tak »modus procedendi« je pač že smatral dopustnim pl. Zeillei

(Kommentar, I. knjiga, str. 384), dandanašnji pa ga ni, ki bi hotel in mogel tak nauk zastopati. Saj ga tudi pl. Zeiller ni utemeljil... Niti Ungerjev uk, o pravni relevantnosti ugovora »plurium concubentium« (Allg. österr. G. Z. 1856, št. 135 do 197) ni mogel prodreti. Dobro, da so taki primeri, kakor gori opisani, redki; ali primer kaže jasno, da resnično življenje vstvari včasih položaj, ki mu niti najmodernejši zakon ni kos!—

K sklepu le še opazko o pravnih, započetih od nezakonskega otroka po zastopstvu zoper drugega roditelja, zoper mater. Imel sem slučaj take tožbe zoper mater radi alimentacije. Mati je pustila otroka pri sorodnikih na deželi, pa odšla med delavke v tovarni graške okolice. Nezakonski oče je bil »ibi, ubi«. Varuh je tožil nezakonsko mater za alimentacijo, vloživši tožbo na zapisnik pri pupilarnem sodišču. Kompetenco kakor pravdni sodnik sem odklonil. Razločka med alimentacijsko dolžnostjo zakonske in nezakonske matere napram svojemu otroku obči državljanski zakonik ne pozna (§§ 143., 167. obč. drž. zak.), saj je tudi rodbinsko in dedno razmerje med obema enako. Po § 178. obč. drž. zak. velja, kar priznata i teorija i praksa splošno, da je o dolžnosti preskrbe ascendentov napram svojim otrokom postopati izvensporno. Razmerje staršev do otroka je prenežno in zahteva posebne obzirnosti v javnem interesu, ki je ne sme motiti dovolitev procesa glede medsebojnih pravnih odnosov. Prepirne točke naj se rešijo po intenciji zakona kar najhitreje in kar najmanj hrupno. To, kar velja za zakonske ascendente, mora biti veljavno tudi za nezakonsko mater. Ta uvaževanja vodijo do sklepa, da naj posluje v takih pravnih izvenspornih sodnik. Druga pa bi bila seveda, ako bi se tožbeni zahtevki glasili na ugotovitev — rojstva od nezakonske matere (n. pr. »proces Kwilecki«.) Tu bi šlo za ugotovitev statusa in za to bi bila le pravdna pot na mestu, ker tisto razmerje med starši in otroci, ki je potrebno posebne obzirnosti in negovanja, niti ni dano, niti se ne sme presumurati.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Zavezanec je obveščen o dražbenem postopanju, če izve njegovo varuštvo, da se vrši sodna cenitev, če tudi ni prejel nobenega sodnega sklepa o dražbenem postopanju.

Ležeča zapuščina dne 2. aprila 1911 zamrlega zapustnika, zastopana po skrbniku na čin, je bila obsojena meseca septembra 1911, da plača upnici znesek 300 K s pr. Mladoletni zapustnikovi otroci pa so se priglasili dedičem dne 24. januarja 1912 po materi varuhinji in sovaruhu iz naslova zakona. Ko je upnica 4. aprila 1912 predlagala v izterjanje svoje terjatve proti ležeči zapuščini, zastopani po skrbniku, prisilno dražbo, so se sklep o dovolitvi dražbe kakor vsi nadaljni sklepi vročili skrbniku ležeče zapuščine. Dne 6. avgusta 1912 je bilo posestvo prodano na dražbi in izdan sklep o domiku.

Zoper sklep so se pritožili mladoletni dediči po varuštvu, trdeč, da so le oni zastopniki zapuščine izza sodno sprejete dedne prijave, in ker niso bili obveščeni ne o pričetku ne o nadaljnih korakih dražbenega postopanja, je nično vse dražbeno postopanje.

Rekurzno sodišče je ugodilo rekurzu: Prvi sodnik je odredil, da se vroči izvršilno dovoljenje skrbniku, postavljenemu ležeči zapuščini od pravnega sodišča, zgol na trditev upnice, da je zapuščina ležeča, dasi ob času dovoljenja ni bila več ležeča, ampak zastopana po dedičih, današnjih pritožnikih. Vse postopanje je torej nično v zmislu § 477. št. 4 in 5, odnosno § 504 odst. 2. c. pr. r.

Vrhovno sodišče je najprej uradoma poizvedelo po zmislu §§ 78 i. r. in 526 c. pr. r., da je sodni odposlanec obvestil o priliki cenitve varuhinjo, da se ceni radi dražbe, na to pa ugodilo revizijskemu rekurzu z odločbo od 29. januarja 1913 opr. št. R VIII 207/12-2, v kateri navaja: »Sodediči niso imeli pravice rekurirati zoper sklep o domiku, ne sicer radi tega, ker bi bil rekurz prekasno vložen, pač pa iz drugega razloga. Sklep o domiku ni bil vročen zakoniti zastopnici mdl. priglašениh dedičev. Rok za rekurz začne torej teči zanjo šele z dnem razglasa o podeljenem domiku, t. j. 9. avgusta 1912, ker ni bila navzoča pri dražbenem naroku. Upor zoper podeljeni domik je dovoljen po § 184. št. 3 i. r., ako niso bile

obveščene o dražbenem naroku vse osebe, ki se morajo obvestiti. To je ta slučaj. Prisilna dražba se ni smela predlagati zoper ležečo zapuščino, marveč zoper priglasiene dediče. O dražbenem naroku bi torej bilo obvestiti njih zakonito zastopstvo. Pravni položaj pa se spremeni, če je varuštvo vsaj do dražbenega naroka izvedelo, da teče izvršilno postopanje. Če je to vedelo, bi utegnilo poizvedeti za dražbeni narok in se v zmislu § 184. št. 3 i. r. upreti zoper domik. Po uradnem poizvedovanju (§ 78 i. r., § 526 opr.) se je ugotovilo, da je bila varuhinja po sodnem odposlancu obveščena, da se vrši dražbena cenitev, in torej bila obveščena o započetem dražbenem postopanju. Bila je njena dolžnost, varovati svoje varovance vsaj na dražbenem naroku z uporom v zmislu § 184. št. 3 c. pr. r. Ker je to zamudila, so zavezanci izgubili pravico rekurza. (§ 187 i. r.)

Dr. G. Žerjav.

b) Razsodnine, odmerjene in predpisane po pristojbinskem uradu, ni šteti za pravdne stroške; ne gre ji v § 216 zadnji odst., pravdnim stroškom podeljena prednost.¹⁾

V pravdni stvari zaradi 30.000 K je tožnik zmagal. Od sodbe je pristojbinski urad odmeril razsodnino z zneskom 187 K 50 h. Posestvo, na katerem je bila vknjižena iztožena terjatev, je bilo tožencu prodano izvršilnim potom in c. kr. finančna prokuratura je priglasiila imenom c. kr. erarja razsodnino za 187 K 50 h z obrestmi v poravnajo. Svoj zahtevek utemeljuje s tem, da se mora razsodnina kot del pravnih stroškov poravnati po zmislu §§ 16 zemljiško-knjižnega zakona in 216 i. r. v isti prednosti kakor glavnic.

Izvršilno sodišče se ni oziralo na razsodnino pri razdelbi najvišjega ponudka in višji stopinji ste potrdili.

Vrhovno sodišče navaja v odločbi 7. maja 1913 opr. št. R VI 132/13 te-le razloge:

Razsodnina, predpisana od pristojbinskega urada, ni del pravnih stroškov. Tem je prištevati le izdatke, kateri so nastali tožniku z uveljavo zahtevka, in imajo vsled tega po § 912. o. d. z. svojstvo prispadkov. Brez dvoma tega ni pri razsodnini, predpisani od pristojbinskega urada, ker te pristojbine ni prištevati izdatkom, ki so narasli z uveljavo zahtevka, če pristojbina ne tvori izdatka, ki

¹⁾ Enaka odločba vrhovnega sodišča od 10. junija 1913 opr. št. R VI 190/13.

zadeva zmagujočega upnika, kajti stranke so obvezane po § 68. odst. 5 pristojbinskega zakona plačati pristojbine le v razmerju, v katerem so bile obsojene, da trpe pravdne stroške.

Trditev v revizijskem rekurzu, da je v bistvu enak primer pristojbine, predpisane po pristojbinskem uradu, primeru pristojbine, plačane neposredno v kolkih, in da je razložek le v izterjavanju, se ne ozira na to, da je razlika bistvena. Kadar plača namreč upnik pristojbino v kolkih, napravi izdatek, ki je potreben za uveljavo zahtevka, med tem, ko mu v drugem primeru ni treba plačati pristojbine, torej jo tudi ni smatrati kot stroškovni izdatek upnika zmagovalca.

B. B.

c) Pravni naslov mora biti naveden izrecno tudi v tožbi upnika, ki vtožuje preodkazano terjatev proti tretjedolžniku. (§ 226 c. pr. r.)

S sodbo okrožnega sodišča v G. je bila tožena firma obsojena na plačilo 800 K s pp., ker je zamudila narok. Vtožena vsota je bila od tožnice zarubljena in ji preodkazana v poteg.

Prizivu proti zamudni sodbi se ni ugodilo iz teh razlogov:

Res je, da v tožbi ni izrecno naveden naslov, iz kojega je bila tožena firma dolžna plačati zavezancu vtoženi znesek. Vendar pa se tožnica sklicuje na izvršilne spise, v kojih je bila njej v korist zarubljena in preodkazana terjatev zavezanca zoper toženko. Z ozirom na §§ 54 in 63 i. r. pa ni imel sodnik povoda dvomiti, da je naslov terjatve v izvršilnih spisih naveden, tako da je smel postopati tako, kakor če bi bil naslov naveden tudi v tožbi. Zato se ne more trditi, da tožba ni sklepčna ter da tožbeni zahtevek nima zadostnega temelja v dejanskih navedbah tožbe.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 20. maja 1913 Rv VIII 134/13-1 ugodilo reviziji tožene firme ter zavrnilo tožbo iz razlogov:

Tožnica ni navedla v tožbi pravnega naslova, iz kojega izvaja zavezančevo terjatev. Naše državljansko pravo ne prizna nobene osebne terjatvene pravice popolnoma zase, t. j. ločene od pravnega naslova.

Vsled tega ni mogla zarubljena terjatev imeti nikakega pravnega učinka ter so tožbene navedbe nesklepčne. Ako je naveden

pravni naslov terjatve v izvršilnih spisih, je brez pomena za ta spor, v kojem je tožnica le predlagala zamudo, in je bilo temu ugoditi. O pravn emnaslovu pa v prvi stopinji ni bilo govora. Ker je bila tožnica zastopana po odvetniku, ni bilo treba sodniku poučiti stranko, da popolni svoje navedbe. Po § 308. izvrš. r. je upnik pooblaščen zahtevati od tretjedolžnika plačilo preodkazanega zneska z ozirom na pravni obstoj zarubljene terjatve; zato je bilo tožbeni zahtevek zavrniti.

Dr. VI. O.

d) Razlaga § 14. odvetniške tarife. (Naredba prav. ministrstva z dne 3. junija 1909 št. 82 d. z.)

Sodišče prve stopinje je odmerilo tožniku za sestavo stroškovnika, priloženega zapisniku pri sporni razpravi, 4 K in za prepis 2 K 40 v manipulacijske pristojbine.

Rekurzno sodišče je ugodilo toženčevemu rekurzu in črtalo nastavek za sestavo stroškovnika. Za sestavo »stroškovnikov« in »pristojbinskih računov za svoja stranko«, kolikor niso potrebni kot priloge za sodno vlogo, nima odvetnik pravice do povračila, razen manipulacijskih pristojbin (tarifni postavek 11). Izraz »stroškovnik« znači edinole seznam stroškov napram nasprotniku, izraz »pristojbinski račun« izključno seznam stroškov napram lastni stranki, kajti zakon rabi izključno izraz »stroškovnik« (spisek stroškov), kadar mora nasprotnik stroške povrniti (pr. 54 c. pr. r.), izraz »pristojbinski račun« in »pristojbine« pa takrat, kadar zadene plačilna dolžnost lastno stranko. To kažejo nedvomno tudi besede »pristojbine« in »pristojbinski račun« v členu V. odst. 1. in 3. uvodnega zakona c. pr. r. Po odst. 5. navedenega člena pa tudi ni dvoma, da je odvetnik svoji stranki nasproti na boljšem, kakor po predpisih §§ 41 sl. c. pr. r. napram nasprotniku. Če torej odvetnik nima pravice do povračila za sestavo pristojbinskega računa nasproti svoji stranki, tem manj mu gre napram nasprotniku.

Vrhovno sodišče je ugodilo revizijskemu rekurzu z razsodbo z dne 22. aprila 1913 opr. št. R VI 85/13, in priznalo za sestavo stroškovnika isti znesek kakor prvo sodišče iz teh razlogov:

Stroškovnik, vložen pri sporni razpravi, je priloga razpravnega zapisnika. Ne more se torej utemeljevati z določilom § 14. odv. tar., da bi se priznala v takem primeru zgolj manipulacijska pristojbina. Uvaževati je treba, da za stroškovnik, priložen razpravnemu zapisniku pri sporni razpravi, ne zadostuje kopija, posneta iz zapiskov, katere napravi odvetnik zase, marveč odvetnik mora stroškovnik dopolniti po meri svojega truda in izdatkov pri sporni razpravi.

To pa je novo delo odvetnikovo. Prvo sodišče je torej popolnoma upravičeno priznalo povračilo zneska za sestavo stroškovnika.

O p o m n j a: Predpis § 14. odv. tar. ima pomen le s to razlago, da gre odvetnikom pravica do povračila za sestavo stroškovnika in pristojbinskega računa le tedaj, kadar jih predloži sodišču ne le radi odmere. Vprašljivo je torej, ali je pravilna odločba vrhovnega sodišča.

Dr. E. Eberl.

e) V primeri § 45. c. pr. r. tudi pri upornih tožbah (§ 37. i. r.) ni ločiti stroškov za tožbo od stroškov za razpravo in jih presojeti različno.

Tožnik je brzojavno pozval zahtevajočega upnika, da ustavi izvršbo glede zarubljenih stvari, ki so tožnikova last. Isti dan je vložil uporno tožbo, dan pozneje pa pisal zahtevajočemu upniku, iz katerih razlogov si lasti zarubljene stvari, a brez navedbe dokazil. Toženi zahtevajoči upnik, ki ni ustavil izvršbe, je p r i z n a l pri razpravi tožbeni zahtevek, zahteval pa, da se mu prisodijo pravdni stroški, ker mu tožnik ni dal prilike, da bi pravočasno ustavil izvršilo, in ker je bila sporna razprava potrebna zaradi možnosti, da bi bil sicer on obsojen v stroške.

P r v o s o d i š č e je prisodilo tožniku zgolj razpravne stroške, ne tudi tožbenih.

R e k u r z n o s o d i š č e pa je na toženčev rekurz premenilo izrek o stroških in priznalo tožencu vse pravdne stroške, ker toženec ni dal s svojim vedenjem povoda k tožbi in je priznal tožbeni zahtevek pri prvem naroku, torej velja določilo § 45. c. pr. r. Tožnikova brzojavka namreč ni primeren opomin, ker se toženec ni mogel prepričati o tožnikovi lastninski pravici v tako kratkem roku.

To, da se je moral toženec takoj s tožbo upreti, če je hotel izposlovati odložitev prodaje, določene na dan po odposlani brzojavki, ne pride v poštev, ker je bil vzrok nujnosti na tožnikovi strani, ki ni pravočasno uveljavljal svojih pravic. Od toženca se ne more zahtevati, da bi bil predlagal na brzojavko ustavitev izvršbe, zato je jasno, da ni dal ob času vložene tožbe zanjo nobenega povoda. Tudi pismo ni obsegalo zadostnih dokazil za priznanje tožnikove lastnine, torej tudi to, da je vsled toženčeve opustitve prišlo do razprave, ni tako vedenje, ki bi upravičevalo naložitev stroškov njemu, posebno ker je po izrečnem zakonitem določilu obvezan, priznati tožbeni zahtevek še le pri razpravi in utegne še le pri tej zahtevati stroške, ki mu gredo. Če bi bil toženec ustavil izvršbo pred razpravo, bi utegnil biti obsojen v plačilo stroškov, če ne bi prišel k naroku.

Vrhovno sodišče je potrdilo ta sklep z odločbo od 14. maja 1913 opr. št. R VI 153/13.

Razlogi.

Nazoru rekurznega sodišča je pritrditi. Tožnik je kriv, ne toženec, če temu ni bilo mogoče, se prepričati pred vloženo tožbo o lastninskih razmerah stvari, nahajajočih se v zavezančevi hrambi.

Brzojavka ne pride v poštev, ker ni dala tožencu časa za poizvedbe, pismo pa je bilo odposlano po že vloženi tožbi.

Prvo sodišče razlikuje med stroški za tožbo in za razpravo ter priznava glede tožbenih stroškov, da toženec ni dal povoda zanje, glede stroškov za razpravo pa navaja, da zadenejo toženca, ker jih je provzročil s tem, da je opustil ustavitev izvršbe; zaradi te opustitve je moral namreč tožnik priti k razpravi, da izposluje ustavitev izvršbe. Tega mnenja je tudi revizijski rekurz, a ni utemeljen v zakonu.

V § 45. civ. pr. r. je določen primer, kadar ne pride do razprave. razprave.

Odgovornost za stroške po tem določilu ni odvisna od sporne razprave, povzročene po vloženi tožbi, ampak zavisi od dejstva, da toženec ni dal povoda za tožbo, kajti povzročitev nadaljnih stroškov, tudi stroškov za razpravo, je potrebna posledica tožbe; popolnoma napak je torej izločiti stroške za razpravo, določeno na tožbo, in jih drugače presoјati kakor stroške za tožbo. Če je torej prvo sodišče izreklo nepobitno, da toženec ni dal povoda k tožbi, je s tem izpolnjen

pogoj, pod katerim zadenejo pravdni stroški po § 45. c. pr. r. tožnika, kakor po pravici domneva rekurzno sodišče, na čegar utemeljitev se je v ostalem sklicevati.

B. B.

f) Notarja sme namestovati pri zastopanju v pravnih zadevah notarski kandidat, ki je vpisan v imenik (§ 117. not. reda) in ne šele oni, ki ima vse lastnosti za notarja (§§ 6. in 119. not. reda); takemu substitutu pristojajo pristojbine, kakoršne notarju.

I.

Okrajno sodišče v S e ž a n i ni pripustilo notarskega kandidata k zastopanju stranke na podlagi pooblastila, v katerem je bil pooblaščen notar in substituiran notarski kandidat, temveč mu naložilo predložitvev pooblastila naravnost od stranke v 8 dneh ogibom izdaje zamudne sodbe. Ker se to ni zgodilo, je imenovano sodišče izdalo zamudno sodbo z dne 4. septembra 1911 C 74/11-8.

Prizivu proti tej razsodbi vložnemu je ugodilo c. kr. sodišče v T r s t u s sklepom z dne 31. decembra 1911 Bc 249/11-1 iz r a z l o g o v:

Izpodbijana razsodba je nična in ravno tako je nično prvosodno postopanje pred sklepom sodbe (§ 471., točka 4., 471. točka 5 z ozirom na § 477., točka 4. civ. pr. r.).

Pri ustni sporni razpravi z dne 26. avgusta 1911 je sodnik proglasil sklep, s katerim je v zmislu § 38. civ. pr. r. dovolil g. A-u, notarskemu kandidatu pri c, kr. notarju K., da zastopa tožnika kot navaden zastopnik, ter mu dovolil rok 8 dni za predložitvev pooblastila.

Ta sklep, ki se ni dal izpodbijati s posebnim pravnim lekom (§ 38. zadnji odstavek civ. pr. r.), temelji na pravno pomotni stvarni oceni. V razlogih napadene sodbe se motivira s tem, da notarski kandidatje niso dopuščeni za substitute v zmislu § 31. civ. pr. r. Toda ta motivacija nima tukaj mesta, ker sploh ni tukaj rešiti vprašanja, ali ima notar v enaki meri kakor odvetnik pravico, se dati substituirati po svojem kandidatu v zmislu omenjenega § 31. civ. pr. r. in če si more notar vsled tega računati pristojbine po odvet-

niškem tarifu (§ 42., odst. 2. civ. pr. r.) tudi v slučaju substitucije po svojem kandidatu.

Določila §§ 27. in 29. civ. r. r. razločujejo glede pravnih pooblaščenecv odvetnike od drugih navadnih pooblaščenecv. Med navadnimi pooblaščeneci se torej morajo substituirati tudi notarji, s tem pa, da velja glede istih določba § 30., odst. II. civ. pr. r., po kateri zadostuje, da potrdi notar pristnost podpis na pooblastilu, sklicevaje se na svojo prisego in določbo § 42., odst. II. civ. pr. r., po katerem mu pristojajo tarifne pristojbine v slučaju, kadar nastopa kot pravni pooblaščenec kake stranke.

Če je pa smatrati notarja za navadnega pooblaščenca, se mora priti do zaključka, da se more notar dati nadomestiti pri razpravah, v katerih ni zapovedano zastopanje po odvetniku, ne samo po svojem kandidatu, ampak po tretji navadni, za pooblaščenca sposobni osebi (§ 29. civ. pr. r.), razun ako bi mu bilo to v dotičnem pooblastilo izrečno zabranjeno (§ 33. civ. pr. r., § 1010. obč. drž. zak.).

V le-tej zadevi je pa razvidno iz pooblastila 7. junija 1911, da je tožnica, ne da bi bila prepovedala vobče substitucijo, celo izrečno pooblastila svojega mandatarja c. kr. notarja K., da si sme voliti drugega namestnika, odvetnika ali neodvetnika.

Z ozirom na vse to je bil napačen prvosodni sklep, s katerim se je odklonil radi pomanjkanja pooblastila s pooblastilom legitimirani substitut g. A. in je bila vsled tega proti zakonu tudi izdana zamudna sodba.«

II.

Okrajno sodišče v Senožeah je pripustilo notarskega kandidata kot namestnika notarja v zastopanju pravdne stranke, odklonilo mu je pa s sodbo z dne 24. marca 1913 C 19/13-3 pravico do povračila pravnih stroškov z utemeljitvijo, da po §§ 41. in 42. civ. pr. r. notarski kandidati brez substitucijske pravice ne spadajo med zastopnike, ki smejo za osebni trud zahtevati povračilo pravnih stroškov. Rekurzu, proti tej sodbi vložnemu, je c. kr. dež. sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 25. junija 1913 R III 238/13-1 ugodilo iz razlogov:

Da ima tudi notar pravico, stranke zastopati v spornih zadevah in da mu potem gredo stroški po

odvetniškem tarifu glasom ministrskih odredb od 21. avgusta 1851, št. 10.351, § 40. notarskega reda in § 4. zakona od 26. marca 1890, št. 58. drž. zak., ne more biti dvomljivo. Da se pa sme notar v onih zadevah, v katerih ni predpisano, da mora nastopati odvetnik sam ali odvetniški kandidat s substitucijsko pravico, da zastopati po svojem notarskem koncipientu, izhaja iz § 117. notar. reda. Smatrati je torej, da so to opravila, kakor da bi jih bil opravil notar sam.

Iz tega izhaja, da ni smatrati notarskega koncipienta za navadnega pooblaščenca v zmislu § 32. civ. pr. r., kateremu gre samo odškodnina v zmislu § 42. civ. pr. r., nego za pravoveščega zastopnika, glede katerega je torej uporabljati odvetniški tarif.

Vsled tega je bilo rekurzu ugoditi in priznati tožencema po tarifu stroške za zamudo po 10 K, za razpravo po 20 K.

III.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je s sklepom z dne 4. oktobra 1910 Bl 116/10-1 izpremenilo sodbo okr. sodišča v Črnomlju, ker je priznalo notarskemu kandidatu pristojbine po odvetniškem tarifu, z utemeljitvijo:

Civilni pravdni red določuje v § 31. le glede odvetnikov, da se smejo dati namestovati po odvetniškem kandidatu in sicer le, ako so dani v tem paragrafu navedeni pogoji.

Da bi se smel tudi notar dati namestovati po notarskem kandidatu in da bi le-temu pristojale za zastopstvo take pristojbine kakor odvetniškemu kandidatu, o tem civilnopravdni red nima določbe in se torej predpisi, zadevajoči odvetniške kandidate, ne smejo razširiti tudi na notarske kandidate.

§ 42. civ. pr. r. sicer govori o pooblaščenkih, ki zastopajo stranko, ki pa ne pripadajo k notarskemu stanu, toda k temu stanu nikakor ne pripadajo notarski kandidati in se torej iz tega predpisa še ne more sklepati, da bi bili notarski kandidati upravičeni za namestovanje notarjev v spornih civilnopravnih zadevah.

Namestovati zamore v takih stvareh le oni kandidat, ki je v to usposobljen po § 119. notar. reda z dne 25. julija 1871 št. 75 d. z.

Pooblaščenec notarjev v le-tej pravdi pa ni bil substitut njegov v zmislu ravno navedenega paragrafa; prištevati je torej tega pooblaščenca le med navadne pooblaščenca. Le-temu pa je v zmislu § 42. civ. pr. r. dolžan propadli nasprotnik povrniti le kolkovne in druge državne pristojbine in potrebne gotove stroške, nastale vsled pravde; za osebni trud takemu pooblaščenca po zakonu ni ničesar priznati.

Revizijskemu rekurzu je c. kr. vrhovno sodišče s sklepom z dne 6. decembra 1910 ugodilo iz razlogov:

Zakon ne razločuje v določbi § 42. odst. 2. civ. pr. r., ali pripada pooblaščenec, čegar poplačilo je po veljavnih tarifnih uravnano, odvetniškemu ali notarskemu stanu, temveč postavlja te dve skupini zastopnikov v nasprotje z drugimi pooblaščenca.

V zmislu § 4. zakona z dne 26. marca 1890, št. 58 drž. zak., na katerega se sklicuje odredba just. min. z dne 3. junija 1909, št. 82 drž. zak. (odvetniški tarif), velja tarif tudi tedaj, kadar so se v njem označena dela opravila po notarjih. Iz tega izhaja, da je notarje in njih kandidate (§ 117. not. reda) pri vprašanju o njih pristojbinah, ako nastopajo v pravnem postopanju kot zastopniki strank, smatrati enakimi odvetnikom in odvetniškim kandidatom.

Upravičenost zastopstva je torej v zmislu določil § 40. not. reda in §§ 27, 29, 30, 33 civ. pr. r. nedvomna. Substitucija notarja po kandidatu (§ 117. not. reda) po zakonu ni zabranjena; v tem slučaju se je res tudi kljub ugovoru nasprotničnega zastopnika dopustila, in torej ne more več postati vprašljiva.

Toženec je bil torej upravičen zahtevati od nasprotnice povračilo tozadevnih stroškov v isti višini, kakor da bi bil zastopan po odvetniku, oziroma odvetniškem kandidatu.

J. K.

B. Kazensko pravo.

Pridržka po § 57. kaz. pr. r. v postopanju radi prestopkov ni treba, ako se je bilo v izločeni zadevi že predlagalo kaznovanje.

B, A in G so igrali prepovedano igro in se sprli. B je obdolžil A-ja goljufanja in ga nekolikokrat udaril, nakar je B vrgel A-ju vrček na glavo in ga lahko poškodoval. Na sodišče so prišle te-le ovadbe: Dne 15. maja 1912 zdravnikova, 17. maja 1912 orožniška zoper B-ja radi poškodbe A-ja. Oba slučaja sta se združila, potem ko je državnopravdniški upravitelj stavljal predlog na kaznovanje (U 165/12). Dne 17. maja 1912 ovadijo orožniki B-a, A-ja in G-a radi prepovedane igre. Državnopravdniški upravitelj predlaga kaznovanje, odredi se razprava (U 171/12). B naperi zoper A-ja zasebno obtožbo radi prestopka po § 496. kaz. zak. (U 187/12).

Pred razpravo v U 171/12 proglasi sodnik na predlog zagovornika B-a, da se združijo vse tri zadeve U 165/12, U 171/12, U 187/12, da se pa zadeva U 187/12 zoper A-ja radi § 496. kaz. z. po § 57. k. pr. r. izloči v izvedbo samo zase. Nato sta bila B in G zaslišanca kakor obdolženca. Potem je sklenil sodnik, da izloči še kazensko zadevo U 165/12 zoper B-a radi § 411. kaz. zak. po § 57. k. pr. r. v izvedbo samo zase, nakar je bil še A zaslišan. Glavna razprava je končala z obsodbo vseh treh obdolžencev (U 171/12).

Dne 7. junija 1912 je bila razprava zoper B-a radi prestopka po § 411. kaz. zak. Po preložitvi na 16. avgusta 1912 je bil B radi prestopka po § 431. kaz. zak. na 24 ur zapora obsojen. Priziv radi obsodbe je imel uspeh. Okrožno kakor prizivno sodišče v H. je B-a obtožbe oprostilo po § 259. t. 3. k. pr. r., ker si državnopravdniški upravitelj po izločitvi te kazenske stvari (U 165/12) iz kazenske zadeve radi § 522. kaz. zak. ni bil pridržal zasledovanja B-a glede izločene obdolžitve navzlic določbi § 57. k. pr. r.

Vrhovni kasacijski sodni dvor je z odločbo z dne 27. marca 1913 opr. št. Kr II 109/13-3 na ničnostno pritožbo generalne prokurature v obrambo zakona izrekel, da je sodba pri-

živne inštanke kršila zakon glede določbe § 57. kaz. pr. r.

Razlogi.

Okrajno sodišče je uporabilo § 57 k. pr. r., ki velja v prvi vrsti za predpostopanje in je kazensko stvar zoper B-a radi § 411. k. z. iz kazenske stvari zoper B-ja, A-ja in G-ja radi § 522. k. z. izločil o času, ko je bil že podan predlog upravičenega obtožitelja, da naj se B radi prestopka po § 411. k. z. kaznuje, torej ko je bilo ustanovljeno, da se to dejanje kazensko preganja. Zato pridržka za zasledovanje B-ja radi tega dejanja ni bilo več treba. Že stavljeni predlog, ki ga je sodišče smatralo za primernega, da se nanj odredi glavna razprava, je mogel biti v zmislu kazensko-pravdnega reda rešen le tako, da se izda sodba, ali pa da se predlog umakne. Res sicer določa 2. odst. § 57. k. pr. r., da je v slučaju izločitve kazenskega postopanja glede posameznih kaznivih dejanj ali glede posameznih obdolžencev obtožitelj primoran dati takoj izjavo, ali si pridrži glede ostalih zoper istega obdolženca vloženi obdolžitve zasledovanje. Toda ta izjava se nanaša, kakor je razvidno iz tretjega odstavka § 57. k. pr. r. le na taka kazniva dejanja, ki so bila predmet sodnih poizvedeb ali preiskave, ne pa na taka, ki stoje že pod obtožbo. Glede pod obtožbo stoječih dejanj obdolženec ni več v dvomu, da se bo moral radi teh zagovarjati.

S tem soglaša določba § 263. kaz. pr. r., ki zahteva pridržek samostojnega zasledovanja pri glavni razpravi le glede takih kazenskih stvari, katerih se obtoženec dolži šele pri glavni razpravi, ne pa glede dejanj, ki so že v obtožbi navedena.

Zatorej je bilo po § 33. kaz. pr. r. vloženi ničnostni pritožbi v obrambo zakona ugoditi.

Dr. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

1. Avtonomna upravna oblastva razsojajo o vprašanju, če, kdo in v katerem znesku mora plačati ubožni odstotek.
- 2.) **Dolžnost, plačati ubožni odstotek od javnih prostovoljnih dražb nepremičnin ne odpade vsled tega, ker se je dražba izvršila proti predpisu cesarskega patenta z dne 9. avgusta 1854 drž. zak. št. 208, brez posredovanja sodišča.**

Deželni odbor kranjski je z razsodbo z dne 21. marca 1910 št. 5219 zavrnil pritožbo A proti sklepu občinskega odbora v lh. z dne 5. decembra 1909, s katerim je bilo njemu B-u naloženo plačati ubožni odstotek 258 K 50 v od izkupila 25.850 K, ki se je doseglo pri prostovoljni dražbi njunih realitet v M. V., izvršeni dne 7. in 8. novembra 1908, potrdivši izpodbijani sklep občinskega odbora.

Dalje ni ugodil navedeni deželni odbor z razsodbo z dne 30. junija 1910 št. 11.257 pritožbi A-ja proti sklepu občinskega odbora v D. V. z dne 13. marca 1910, s katerim je bilo njemu in tovarišem naloženo plačilo 75 K kot ostanek ubožnega odstotka od izkupila 10.500 K, ki se je doseglo pri prostovoljni dražbi A-jeve realitete št. 33 v D. V., izvršeni dne 13. junija 1909.

Upravno sodišče je proti tema dvema razsodbama vloženi pritožbi A z razsodbo z dne 28. februarja 1911 št. 2164 ex 1911, zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Iz predloženih spisov je povzeti, da je bilo na prošnjo pritožnika dne 7. in 8. novembra 1908 od županstva v lh. pred cerkvijo v lh. pri jutranji maši javno oklicano, da bodeta A in B na drobno dražbenim potom razprodajala svojo realiteto v M. V. Glasom zapisnika, ki ga je županstvo v K. dne 2. februarja 1910 sestavilo s 15 osebami, ki so se udeležili kot dražitelji gorenje razprodaje, je bila omenjena realiteta na drobno razprodana dne 7. in 8. novembra 1908 potom javne dražbe najvišjim ponudnikom, pri kateri priliki je pred začetkom dražbe pritožnik A razglasil dražbene pogoje, po katerih so imeli posamezni kupci vrhu kupnine plačati še 3% ni donesek za stroške, med tem 1% za ubožni zaklad. Te prodaje so bile potem

na podlagi pri dražbi doseženih najvišjih ponudkov tudi notarijelno zabeležene in so se torej izvršile pravnoobvezno.

Kar pa se tiče razprodaje A-jeve realitete v D. V., katero so A in tovariši dne 13. junija 1909 ravnotako izvršili na drobno, je povzeti iz predloženih spisov, da je bila razprodaja javno oklicana pred cerkvijo. Glasom zapisnika, katerega je sestavilo županstvo D. V. s štirimi dražitelji, se je te dražbe udeležilo 30 do 40 oseb. Posamezni izdražitelji so morali del kupnine takoj založiti in se podpisati. Pred začetkom dražbe se je vršil na kupce nagovor in jim je med drugim bilo razglašeno, da bo vrhu kupnine plačati še poseben 2% ni donesek za stroške in 1% ni donesek za ubožni zaklad.

Kar se tiče pred vsem v obeh pritožbah uveljavljenega ugovora nepristojnosti avtonomnih oblastev za razsojanje v ti sporni zadevi, je upravno sodišče obstalo pri pravnem nazoru, izrečenem že v mnogih tuuradnih razsodbah, da so poklicana razsojati avtonomna upravna oblastva o vprašanju, če, kdo in v katerem znesku da mora plačati ubožni odstotek (prim. tusodno odločbo z dne 11. maja 1909 št. 4298, zbirke št. 6737 A, pri čemur je pripomniti, da se vjemajo merodavna določila deželnega ubožnega zakona za Kranjsko z onimi za Češko).

Stvarnemu ugovoru pritožb, da so izvensodne dražbe nepremičnin nične in da se torej od takih dražb ne more zahtevati ubožnega odstotka, je sicer pritrđiti v toliko, da cesarski patent z dne 9. avgusta 1854 drž. zak. št. 208, odkazuje prostovoljne javne dražbe nepremičnin v področje prostovoljnega sodstva in odreja sodelovanje sodišč, tako da je za vsako prostovoljno dražbo nepremičnin vsekakor obligatorno predpisano izposlovanje sodnega dovoljenja in sodelovanje sodišča pri njih izvršitvi, in da se dalje po zmislu dekreta dvorne pisarne z dne 13. decembra 1808, zbirka političnih zakonov št. 62, neizposlovanje oblastvenega dovoljenja kaznuje z denarnimi globami.

Sodni dvor pa se vendar ni imel spuščati v vprašanje, kakšne civilnopravne posledice izvirajo iz izvensodne dražbe nepremičnin. Pač pa je imel edinole preiskavati, ako od pritožnika brez intervencije sodišča izvršene razprodaje vendarle ne pridejo v poštev kot javne prostovoljne dražbe, od katerih je po § 31. točka 3 ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883 dež. zak. št. 17 za Kranjsko, plačati ubožni odstotek.

Pri gorenjem, po spisih ustanovljenem dejanskem stanju, je moral sodni dvor to vprašanje potrditi.

Kajti predmet cesarskega patenta z dne 9. avgusta 1854 drž. zak. št. 208, je edino le uredba sodnega postopanja v pravnih zadevah, izvensodnih reči in tudi dražbeni red z dne 15. julija 1786, zbirka justičnih zakonov št. 565, normira le predpise v postopanju, katerega se je držati pri prostovoljnih dražbah. Določila v tem zmislu ni, da naj veljajo kot »prostovoljne dražbe« v zmislu zakona samo razprodajni akti, ki so se izvršili varujé predpisano proceduro, in da naj imajo samo ti pravne posledice. Potemtakem pa je smatrati za prostovoljno dražbo vsako razprodajo, pri kateri so dani k bistvu take dražbe spadajoči znaki, če tudi niso izpolnjeni postavni predpisi o postopanju. To izrecno potrjuje dekret dvorne pisarne z dne 13. decembra 1808, zbirka političnih zakonov zvezek XXXI., str. 124, ki je bil izdan v razjasnilo dražbenega reda z dne 15. julija 1786 in ki doslovno določa, da »je smatrati za javno vsako razprodajo, h kateri se v svrho prodaje ene ali več reči ob enem skliče več ljudi, da bi tiste potom izdraženja pokupili«, in katerega nadaljna vsebina upravičuje samo k domnevi, da opustitev izposlovanja oblastvenega dovoljenja, kakor ga predpisuje § 1 omenjenega dražbenega reda, ne izključuje niti pojma »javne dražbe«, niti dolžnosti, plačati ubožni odstotek, ampak da ima za posledico edino le v tem dvornem dekretu izrecno določeno kazensko sankcijo.

Po teh izvajanjih se morajo torej od pritožnika izvršene razprodaje označenih realitet, če tudi se je pri tem opustilo v cesarskem patentu z dne 9. avgusta 1854 drž. zak. št. 208, oziroma v dražbenem redu z dne 15. julija 1786, predpisano postopanje, vendar le smatrati za prostovoljne in javne dražbe in torej glede tistih obstoji dolžnost, plačati ubožni odstotek v zmislu § 31., točka 3 citiranega ubožnega zakona za Kranjsko.

R-r.

Književna poročila.

Das bosnisch-herzegowinische, österreichische, ungarische und kroatische Handelsrecht in ihren Verschiedenheiten. Ein vergleichender und ergänzender Kommentar zum Handelsgesetze für Bosnien und die Herzegowina. Von Dr. Josef Schön, Gerichtssekretär bei Kreisgerichte in Banja Luka. Wien, Manz 1913. 386 S., 8°.

Zakonodajstvo v Bosni in Hercegovini, pravne razmere v teh deželah sploh, so v monarhiji čudovito malo znane. Razvojni štadij, v katerem se tamkaj še vse nahaja, v marsičem z značajem trajnega provizorija, naslanjanje na znano avstrijsko, deloma tudi ogrsko in hrvatsko zakonodajstvo, ki ni moglo vzbuditi našega posebnega zanimanja, nedeželjanom težko dostopno običajno pravo, ki igra še v civilnem pravu veliko vlogo, težje dostopne zakonske zbirke in naredbeniki, skoro popolno pomanjkanje vsakega orientacijskega dela o bosenskem pravnem življenju, in ne nazadnje znano omalovaževanje vsega, kar se tiče našega juga, vse to takega poznavanja ni pospeševalo.¹⁾ O kaki juridični znanstveni literaturi bosenskega prava doslej ni bilo govora. Če navedemo Kruzdnickijevo delo: „Sistem ovršnoga i osigurnoga postopka za Bosnu i Hercegovinu (1905)*, Pilarjevo razpravo: „Entwicklungsgang der Rezeption des österr. allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches in Bosnien und Herzegovina unter besonderer Berücksichtigung des Immobilienrechtes“ ter Zobkovo: „Die Anwendung des allg. bürgerl. Gesetzb. in Bosnien und der Herzegovina“²⁾ smo imenovali vse znamenitejše.

S pričujočim delom je avtor izpolnil doberšen del te tudi za praktično življenje občutno zevajoče vrzeli. Že okolnost, da se je pisatelj lotil ravno trgovskega prava bosenskega, ki prihaja za promet z anektiranimi deželami praktično najbolj v poštev, je vsega priznanja vredno. Stalno mesto v avstrijski juridični literaturi pa zagotavlja pisatelju tako izredno zanimiva in praktična, izvirna metoda, katere se je pri svojem delu posluževal, kakor praktična uporabnost, vsestranska izredno trudaljubiva natančnost in znanstvenost njegovega dela,

Naloga pisatelja ustvariti pregledno, praktičnim in znanstvenim potrebam ustrežajoče izvirno delo v resnici ni bila lahka. Bosenski trgovski zakon z dne 24. junija 1883 se naslanja deloma na avstrijski trgovski zakonik, večinoma na od avstrijskega v mnogih točkah razlikujoči se ogrsko-hrvaški trgovski zakon z dne 16. maja 1875 (zakonski člen XXXVII.); deloma pa ima samostojne določbe, zlasti glede delniškega prava. Vspričo te sestave zakona si je izbral pisatelj za komentiranje izredno srečno pot. Sledeč paragrafu bosenskega zakona, ki je

¹⁾ Glasom časnikaških poročil se ustanovi na dunajskem vseučilišču stolica za bosensko pravo. Slična stolica obstoja baje že več let na peštanski univerzi.

²⁾ Obe razpravi v „Festschrift zur Jahrhundertfeier des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches 1911“.

prevzel zunanjo razdelitev ogrsko-hrvatskega trg. zakona, navaja pri posameznih določbah v obliki komentarja zgolj le razlike mej bosenskim in avstrijskim, in kjer je treba tudi mej prvim in ogrsko-hrvatskim trg. pravom, dočim je smatrati tam, kjer tacih razlik ni navedenih, da soglašajo dotične določbe avstrijskega, ogrsko-hrvatskega in bosenskega prava.

S tem je omogočen inostranskim pravnikom hiter in jasen pregled v Bosni veljavnega prava, domačim, bosenskim pravnikom pa je dana možnost, primerno vporabljeni avstrijsko in ogrsko-hrvatsko literaturo trg. prava. Pisateljeva izvajanja k posameznim paragrafom so vseskozi jasna, precizna, juridično neoporečna in izcrpna. Z veliko akribijo in popolnostjo je vporabljena vsa važnejša literatura avstrijskega, ogrsko-hrvatskega in nemškega trg. prava, kakor se tudi avtor ozira na judikaturu vrhovnih sodišč v Avstriji, na Ogrskem, Hrvatskem, in v Bosni. To je treba tembolj pohvalno omeniti, če se uvažuje, da je bila uporaba literarnih pripomočkov na pisateljevem službenem mestu — v Banji Luki — gotovo zelo težavno. Pisatelj razpravlja na pristojnem mestu (str. 55 in sl.) obširno o našem zakonu za trgovske pomočnike, se ozira na novi naš osnutek združnega zakona ter na določbe iz obrtnega, meničnega, konkurznega in procesualnega prava, posegajoče v trgovsko pravo. Uporabnost dela pospešuje obsežen, izredno skrbno sestavljen stvarni register (str. 343 do 367); seznamek citiranih paragrafov posameznih raznih zakonov (368 do 380) ter zelo praktična razpredelnica poedinim paragrafom bosenskega zakona odgovarjajočih določb avstrijskega in ogrsko-hrvatskega trgovskega zakona (str. 381 do 386) in konečno seznam moderno sestavljenih kratic.

Slednjič bodi še omenjeno, da bode delo dobro služilo tudi onim, ki se hočejo hitro poučiti o razliki mej avstrijskim in ogrsko-hrvatskim trgovskim zakonom.

Skratka, to vseskozi znanstveno in hkrati eminentno praktično, zanesljivo, z vsem modernim znanstvenim aparatom sestavljeno delo dela čast avtorju in sodnem stanu bosenskemu, kateremu pisatelj pripada. P.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. avgusta 1913.

— (Kronika društva „Pravnik“). Dne 11. avgusta je imelo društvo občni zbor, da izpremeni svoja društvena pravila. V to so dali povod zlasti primorski člani, ki so želeli, da se v okviru društva „Pravnik“ izvrše premembe, ki bi omogočale podrobno organizacijo v obliki podružnic na sedežih zbornih sodišč. Potrebno je torej bilo, da se izpremene deloma zastarela pravila. Na predlog predsednikov se je izpremenil zato zlasti § 1. v zmislu, da se je določil delokrog društva za Kranjsko, Koroško, Primorsko, Štajersko in Dalmacijo. Posledica razširjenega delokroga pa je tudi izprememba § 2. tako, da se odslej izdajajo zakoni in druge strokovne knjige tudi v hrvaškem jeziku. Končno so se dopolnila dosedanja pravila z novimi določbami glede organizacije podružnic, katerim se daje kolikor mogoč samostojen delokrog.

— (Osebnosti vesti). Podeljen je: sodnemu svetniku in predstojniku okrajnega sodišča Aleksandru Ravnikarju v Litiji naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika. — Imenovani so: za višjega deželnosodnega svetnika prvi državni pravnik Jožef Spängler v Celovcu za Celovec, za sodnike avskultantje Bogdan Mogorovič za Pazin, dr. Rihard Zetto za Koper, Anton Mrakovčič za Volosko-Opatijo. Premeščen je sodnik Jožef Oblak iz Voloske-Opatije v Kanal. Službi se je odpovedal sodnik dr. Henrik vitez Frölich pl. Frölichsthal v Brežicah. Umrli je notar Karl Filafferro v Ptuj.

— (Ivan P. Vencajz †.) Dne 7. t. m. zjutraj je umrl v Ljubljani gospod deželnosodni svetnik in odvetnik Ivan Vencajz v 70. letu svoje starosti, mož, ki si je za društvo „Pravnik“ stekel, osobito ob njegovem početku, prav častnih zaslug. Porojen v Št. Vidu na Dolenjskem, sin učitelja, je dovršil v Ljubljani gimnazijske, a na Dunaju pravoslovne študije. Na Dunaju je imel tudi lepe družabne prilike, da si je pridobil okreten nastop, ki mu je kasneje vrlo služil pri njegovem delovanju. Pokojnika njegov živahen in agilen temperament skoraj do zadnjega ni zapustil. V sodno prakso je stopil v Ljubljani, kjer se je tudi kakor avskultant poročil, potem služboval za sodnega pristava v Kočevju in za okr. sodnika v Krškem, odkoder je bil l. 1886. imenovan za svetnika pri deželnem sodišču v Ljubljani. Dolgo let je bil tukaj predstojnik deleg. okrajnega sodišča, katero je vodil v zmislu hitrega in zanesljivega uradovanja, kakor je tudi sam bil uren delavec in razsoden pravnik. Leta 1900., ko je bil državni poslanec, se je dal vpokojiti in vpisati med odvetnike v Ljubljani. Odložil je nato kmalu poslanstvo, in se posvetil le odvetništvu ter „Vzajemni zavarovalnici“, katero je ustanovil in organiziral. Prva leta svojega bivanja v Ljubljani se je mnogo trudil, da bi slovensko uradovanje, ki je ravno tisti čas pridobivalo avtoritativno priznavanje, imelo tudi potrebnih zanesljivih sredstev. Sodeloval je pri sestavi slovenskih sodnih obrazcev, bil je načelnik osnovalnega odbora, ki je pripravil ustanovitev društva „Pravnika“, in tudi predsednik ustanovnega občnega zbora dne 28. januarja 1889, ki ga je bil otvoril z lepim in krepkim nagovorom. Pri društvu je prva tri leta kakor načelnikov namestnik premišljeno pomagal organizirati, osobito pa je z zbiranjem terminologijskega gradiva in z neprestanim bodrenjem mnogo pripomogel, da je razmeroma hitro bila urejena in izdana prepotrebna dr. Babnikova terminologija. Teh pokojnikovih zaslug se bo društvo „Pravnik“ vedno hvaležno spominjalo. Veliko je pokojnik storil tudi za slovensko glasbo z reorganiziranjem „Glasbene Matice“, kateri je bil več let predsednik in katero je tudi popeljal l. 1896. na Dunaj koncertirat v zahvalo za potresne podpore. Osobito s tem delovanjem si je pridobil znatno popularnost. Vendar pa l. 1897. ni zmagal v Ljubljani kot kandidat za državni zbor, nego je mandat dobil l. 1899. za „Ljubljansko okolico“ od slovenske ljudske stranke in bil tudi za jedno zasedanje izvoljen v delegacijo. Pokojnemu Ivanu P. Vencajzu, ki je okusil tudi to trpkost, da mu je l. 1895. nenadoma umrl dični sin Janko, ko je bil ravno dovršil pravoslovje, bodi zemljica lahka in časten spomin!

— (Poročilo o policijski konferenci nemških zveznih držav l. 1912.) Za kriminaliste je brezdvomno potrebno, da zasledujejo razvoj redar-

stva. Saj so policisti v prvem stiku s kriminalistiko, t. j. vednostjo o pojavih zločinov in izsledbi zločincev. Nemška država ima visoko razvito policijstvo, ki vrši tudi glede zasledovanja hudodelcev svojo zadačo, kar najbolje. Dosti pripomorejo k temu zborovanja, ki jih prirejajo redarstvena oblastva vseh zveznih držav pod patronanco pruskega ministrstva notranjih zadev. Pri teh zborovanjih si veščaki izmenjavajo poročila o svojih izkustvih in na podlagi teh ustanavljajo pravec za prihodnje preosnove in izpopolnitve. Zadnja taka policijska konferenca se je vršila 20. in 21. decembra 1912 v Berlinu. Časnikarji k posvetovanju niso bili povabljeni, pač pa se je izdalo o konferenci oficialno poročilo. Iz tega posnamemo, o čem se je razpravljalo. Najširši prostor je zavzemal tema: ustanovitev identitete storilca. Bertillonaza in daktyloskopija že tekmujeta, ali zmaga se nagiblje k slednji. Enotnega postopanja še ni. To je policijska konferenca konstatirala in enoglasno sklenila: Da se dožene istost osebe, naj se uporablja še merjenje telesnih količin in razdalj po Bertillonovem sistemu, kjer je to že uvedeno, vendar le za mednarodne zločince in pa za osebe, glede kojih se treba obrniti v svrhu identifikacije na inozemska oblastva, ki delajo le z bertillonazo. V teh in vseh drugih slučajih pa naj se izvaja tudi daktyloskopiranje na najširši podlagi, t. j. pri kar največ zločincih, — ali pri vseh redarstvenih štacijah po enotnem načinu. Izsleditev in pritiranje zločincev je bil drug; važen predmet posvetovanja. Opozarjalo se je, da je formalni aparat za izsleditev in zasačenje zločincev še dokaj neokreten. Želi se, da postane aparat čisto enostaven. Za brzojave treba enotnega ključa o osebnem opisu. Policijsko-tehnična sredstva naj se uredi enotno. Vse skupaj naj se postavi na mednarodno podlago. Sicer del tega predmeta, pa zelo važno poglavje za-se je uredba kriminalnopolicijske poročevalne službe. Moderni zločinci so dobro poučeni o vseh modernih prometnih sredstvih in ni ga sredstva, s kojim bi se ne bili že okoristili. Ako hočejo zasledovalna oblastva zločincem biti kos, morajo takisto rabiti vsa moderna prometna sredstva, osobito pa morajo zasledovanje upotiti na najhitrejši način in pa — na najširši podlagi. Niti brzojav niti časnikarstvo ne zadustuje v tej meri: Brzojavljati se ne more celi ljubi dan na vsemogoče štacije samo redarstvena poročila, a dnevno časopisje bi se moralo zahvaliti za ponudbo, da bi pisalo samo ali največ o kriminalnih slučajih. Pozivi z razpisom nagrad služijo dobro, vendar stanejo preveč in delujejo primeroma prepočasi. Ni lahka naloga v tem oziru pogoditi pravo. To pot se je sklenilo, da naj se izdava posebni kriminalnopolicijski list za aktualna tiralna sročila. Slednjič se je sklenilo, da naj se izvoli v konferenci stalna komisija za preresetavanje kriminalnopolicijskih vprašanj, ki naj pridejo ob prihodnji konferenci na razgovor. Kolika važnost se pripisuje tej komisiji kaže pač dejstvo, da ji načeluje pruski minister za notranje zadeve.

Dr. M. D.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma 1. 1897. in 1909. ter z dopolnilom za 1. 1906–1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1·20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —·80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —·80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolovninii K —·60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —·40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —·80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —·80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —·20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. polj, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1·60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —·80; Pristojbine o zapuščinah, K —·80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —·40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —·40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —·80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštneemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne in v gotovini ali v poštinih znamkah.